

POSTANOWIENIE

Dnia 22 marca 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSN Zbigniew Myszka (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania J. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

o rentę z tytułu niezdolności do pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 22 marca 2012 r.,

zażalenia organu rentowego na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 3 listopada 2011 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 3 listopada 2011 r. Sąd Apelacyjny Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w punkcie I odrzucił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 2 grudnia 2010 r., którym zmieniono decyzję apelującego z dnia 30 kwietnia 2010 r. i przyznano wnioskodawczyni J. W. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od 20 września 2010 r. do 19 września 2012 r., natomiast w punkcie II zasądził od organu rentowego na rzecz wnioskodawczyni kwotę 147,69 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny wskazał, że złożone na wezwanie Sądu (zarządzenie Przewodniczącej III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z

dnia 20 września 2011 r.) przez dyrektora II Oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych upoważnienia dla swego zastępcy mgr S. F., niebędącej adwokatem ani radcą prawnym, do reprezentowania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II (do sporządzenia i wniesienia apelacji) nie ma istotnego znaczenia, gdyż Zastępca Dyrektora Oddziału ZUS nie może reprezentować organu rentowego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wymienionych w art. 476 § 2 i 3 k.p.c.

Posiadający osobowość prawną na mocy art. 66 ust. 1 ustawy z dnia z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 205 poz.1585 ze zm., zwanej dalej ustawą systemową) ZUS może być przed sądem reprezentowany przez pracowników (art. 87 § 2 zdanie pierwsze k.p.c.). Jednak w ocenie Sądu Apelacyjnego, możliwość taka istnieje tylko w sprawach cywilnych, w których pozwy są skierowane przeciwko Zakładowi jako osobie prawnej posiadającej - zgodnie z art. 64 § 1 k.p.c. - zdolność sądową. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych stroną pozwaną nie jest ZUS, będący osobą prawną, lecz organ rentowy, który zgodnie z art. 476 § 4 k.p.c. wydaje decyzje w sprawach świadczeń i w innych sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych (art. 476 § 2 k.p.c.). Poszczególne Oddziały ZUS nie mają osobowości prawnej, a jedynie zdolność sądową z art. 460 § 1 k.p.c., dlatego Sąd ten uznał, że w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych pracownik oddziału ZUS, w tym nawet będący zastępcą dyrektora oddziału, nie jest uprawniony do działania przed sądem jako pełnomocnik organu rentowego. Wniesienie apelacji przez pracownika oddziału ZUS jest wadą nieusuwalną. W imieniu organu rentowego w sprawach zakresu ubezpieczeń społecznych może działać dyrektor oddziału lub ustanowiony przez niego pełnomocnik w osobie adwokata lub radcy prawnego. Dlatego apelacja wniesiona w imieniu organu rentowego przez zastępcę dyrektora podlegała odrzuceniu jako niedopuszczalna (art. 370 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.).

W zażaleniu na to postanowienie organ rentowy, reprezentowany przez radcę prawnego, domagał się jego uchylenia w całości, zarzucając mu naruszenie art. 38 k.c. w związku z art. 33¹ § 1 k.c., art. 73 ust. 1 ustawy systemowej oraz § 2 ust. 2 pkt 1 statutu Zakładu przez przyjęcie, że zastępca dyrektora oddziału nie był umocowany do sporządzenia i wniesienia apelacji.

Wnoszący zażalenie podniósł, że oddział jako jednostka organizacyjna ZUS nie może działać bezpośrednio, lecz przez swoje „organy”. Osoba prawna działa przez swoje organy w sposób przewidziany w ustawie i w opartym na niej statucie (art. 38 k.c.), a do jednostek organizacyjnych nie będących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, stosuje się odpowiednio przepisy o osobach prawnych (art. 33¹ § 1 k.c.). W ocenie wnoszącego zażalenie, prawo do reprezentowania oddziału przez innego pracownika niczym nie różni się od prawa reprezentacji go przez dyrektora oddziału i może być udzielone przez Prezesa ZUS bezpośrednio lub za pośrednictwem dyrektora oddziału. Prezes ZUS bowiem, jako organ ZUS reprezentujący Zakład na zewnątrz (art. 72 i art. 73 ustawy systemowej), może na podstawie § 2 ust 2 pkt 1 statutu Zakładu upoważnić - w określonym przez siebie zakresie - pracowników Zakładu i inne osoby do reprezentowania Zakładu. Reprezentowanie Zakładu obejmuje także jego jednostki organizacyjne, którymi w świetle art. 67 ust 1 ustawy systemowej są centrala i terenowe jednostki organizacyjne, zaś jednostki terenowe to oddziały, podlegające im inspektoraty i biura terenowe (§ 8 statutu Zakładu). „Upoważnienie do reprezentowania Zakładu może zostać udzielone bezpośrednio każdemu pracownikowi przez Prezesa ZUS, bądź jest udzielane pracownikowi, dyrektorowi oddziału, ten ma prawo udzielenia upoważnienia dalszym pracownikom, w tym zastępcy dyrektora czy innym pracownikom”. W orzecznictwie Sądu Najwyższego (uchwała z dnia 3 listopada 2010 r., I UZP 2/10, wyrok z dnia 8 stycznia 2008 r., I UK 172/07, postanowienie z dnia 5 sierpnia 2005 r., II UZ 48/05, OSNP 2006 nr 11-12, poz. 196) przyjmuje się, że nie zachodzi nieważność postępowania w sytuacji, gdy do akt sprawy zostało złożone pełnomocnictwo udzielone (podpisane) przez dyrektora oddziału ZUS bez dołączenia dokumentu potwierdzającego, że dyrektor oddziału został do tego upoważniony przez Prezesa ZUS.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest uzasadnione, ponieważ nie jest trafny ani prawidłowy pogląd Sądu drugiej instancji, że pracownicy terenowych jednostek organizacyjnych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych mogą reprezentować Zakład przed sądami

„tylko w sprawach cywilnych, w których pozwy są skierowane przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych jako osobie prawnej”. Przeciwnie, uznanie takiej możliwości tym bardziej powinno skłaniać do wniosku o legalności pełnomocnictw udzielanych pracownikom jednostek organizacyjnych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w sprawach cywilnych z zakresu ubezpieczeń społecznych, ponieważ Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną (art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.), w której skład wchodzi centrala oraz jednostki terenowe (art. 67 tej ustawy). Te organizacyjne (składowe) części osoby prawnej wydają decyzje w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych (art. 83 ustawy systemowej), korzystając z udzielonych im kompetencji „deregulacyjnych” przez Prezesa Zakładu, a przeto w imieniu Zakładu mogą udzielać pełnomocnictw procesowych swoim pracownikom na podstawie art. 87 § 2 zdanie pierwsze k.p.c. Takie stanowisko zajął Sąd Najwyższy w dwóch równobrzmiących uchwałach z: dnia 24 stycznia 2012 r., III UZP 3/11 oraz z dnia 9 lutego 2012 r., I UZP 10/11 (obie dotychczas niepublikowane), argumentując między innymi, że to nie oddziały Zakładu Ubezpieczeń Społecznych są odrębnymi organami rentowymi, ale korzystający z przymiotu osoby prawnej Zakład Ubezpieczeń Społecznych. W konsekwencji pracownicy składowych (organizacyjnych) części tej osoby prawnej mogą być pełnomocnikami organów rentowych (Zakładu i jego jednostek organizacyjnych), które wydają decyzje z zakresu ubezpieczeń społecznych, co uzasadnia stanowisko, że pracownicy oddziałów Zakładu wydających decyzje w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, nawet niebędący radcami prawnymi (profesjonalnymi pełnomocnikami procesowymi), mogą być na podstawie art. 87 § 2 zdanie drugie k.p.c. pełnomocnikami procesowymi Zakładu w sprawach odwołań od decyzji wydawanych przez jednostki organizacyjne Zakładu (oddziały). Dlatego w rozpoznawanej sprawie wniesienie apelacji przez zastępcę dyrektora oddziału Zakładu S. F., która na żądanie Sądu Apelacyjnego uzupełniła brakujące pełnomocnictwo w postępowaniu apelacyjnym, nie uprawniało tego Sądu do odrzucenia apelacji wniesionej przez wymienioną pracownicę, która korzystała z

pełnomocnictwa procesowego udzielonego jej na podstawie art. 87 § 1 zdanie drugie k.p.c.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy postanowił reformatoryjnie jak w sentencji (art. 394¹ § 3 w związku z art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze k.p.c.).